

ΤΟ ΘΕΜΑ 1

Ο Νουριέλ Ρουμπίνι, ο οικονομολόγος που έγινε διάσημος ως ο άνθρωπος που προέβλεψε την κρίση, βρέθηκε στην Αθήνα σε εκδήλωση του Συλλόγου Αποφοίτων του Harvard Business School και μίλησε στην «Η», περιγράφοντας με μελανά χρώματα το εγγύς μέλλον: Παρατεταμένη ύφεση στις ΗΠΑ, σοβαρή παγκόσμια επιβράδυνση στη δίνη της οποίας θα στροβιλιστεί και η ελληνική οικονομία, περαιτέρω διόρθωση στις αγορές. Ωστόσο, βλέπει κάποιο φως στην άκρη του τούνελ: Η κρίση αποτελεί τον καταλύτη για ριζικές αλλαγές στο διεθνές οικονομικό σύστημα με απώτερο στόχο ένα καλύτερο μέλλον για όλον τον πλανήτη.

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ ΝΟΥΡΙΕΛ ΡΟΥΜΠΙΝΙ ΜΙΛΗΣΕ ΣΤΗΝ «Η»

Η κρίση θα φέρει ριζικές αλλαγές στο διεθνές οικονομικό σύστημα

[Οι νέοι χρήσιμοι του Κ. Ρουμπίνι]

» ΟΜΠΑΜΑ

Ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ δεν θα πρέπει να ολιγωρήσει. Πρέπει από την πρώτη ημέρα να προχωρήσει σε δραστηριότητες

» ΚΙΝΑ

Ο ρυθμός ανάπτυξης θα «προσγειωθεί» στο 7% το 2009, συντείνοντας στην παγκόσμια επιβράδυνση

» ΔΟΛΑΡΙΟ

Τα υψηλά ελλείμματα των ΗΠΑ θα οδηγήσουν μεσοπρόθεσμα στην εξασθένηση του δολαρίου, όχι όμως απαραίτητα έναντι του ευρώ

» ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ

Οι τιμές θα υποχωρήσουν περαιτέρω 25% σε σχέση με τα τρέχοντα επίπεδα

» ΕΚΤ

Τα επιτόκια στην Ευρωζώνη πρέπει να κινηθούν πολύ χαμηλότερα όσο το δυνατόν πιο γρήγορα

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Ι. ΜΑΥΡΟΥ
gmavros@pegasus.gr

«**Τ**α χειρότερα έπονται», είναι εδώ και καιρό η μόνιμη επωδός του Νουριέλ Ρουμπίνι, ο οποίος κάθε άλλο παρά συμμερίζεται την άποψη που συμμερίζονται πολλοί στις αγορές ότι η κρίση βαίνει προς εκτόνωση. Όπως επισημαίνει, οι αγορές έχουν υποτιμήσει τη διάρκεια και τη σφοδρότητα της ύφεσης που έχει ήδη πλήξει την αμερικανική οικονομία. «Συνηθίζεται να λέγεται ότι όταν οι ΗΠΑ φταρνίζονται ο κόσμος κρυσταλλοποιείται. Μόνο που τώρα οι ΗΠΑ δείχνουν να πάσχουν από... πνευμονία», λέει χαρακτηριστικά ο κ. Ρουμπίνι, υποστηρίζοντας ότι τα απροσδόκητα αρνητικά στοιχεία για την αμερικανική αγορά εργασίας τον Οκτώβριο που ανακοινώθηκαν την Παρασκευή είναι μόνο η αρχή: «τους επόμενους μήνες οι ανακοινώσεις οικονομικών στοιχείων τόσο στις ΗΠΑ όσο και αλλού θα κρύβουν πολλές αρνητικές εκπλήξεις».

ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ » Η εκτίναξη της ανεργίας στις ΗΠΑ δεν είναι το μόνο πράγμα που τον ανησυχεί. Μέχρι το καλοκαίρι η μεγαλύτερη πηγή ανησυχίας διεθνώς ήταν ο πληθωρισμός. Αυτό που τον φοβίζει τώρα, όμως, είναι το αντίθετο: Ο αποπληθωρισμός. Ο διάσημος πλέον καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης εκτιμά ότι θα σημειωθεί μια σοβαρή κάμψη της ζήτησης τόσο στις ΗΠΑ, όσο και στην Ευρωζώνη και τις αναδυόμενες οικονομίες. Ταυτόχρονα, η προσφορά θα αυξηθεί κατακόρυφα ως συνέπεια των τεραστίων επενδύσεων που έγιναν τα τελευταία χρόνια στην Κίνα και αλλού για ενίσχυση της παραγωγής. Αυτή η εξίσωση θα οδηγήσει σε πτώση των τιμών. Όπως προβλέπει, οι τιμές των εμπορευμάτων θα υποχωρήσουν περαιτέρω 25% σε σχέση με τα τρέχοντα επίπεδα.

Σε έξι μήνες από τώρα, λέει ο κ. Ρουμπίνι, η ΕΚΤ, η Fed και άλλες κεντρικές τράπεζες θα δουν τον πληθωρισμό σε ελεύθερη πτώση, κάτω από το 2% και προς το 1%. Μόλις, όμως, φτάσει σε αυτά τα επίπεδα, λέει, τότε αρ-

κάνει να ανησυχεί για μηδενικό πληθωρισμό ή αποπληθωρισμό. Ο τελευταίος είναι καταστροφικός από πολλές απόψεις, λέει ο κ. Ρουμπίνι: «Όταν οι τιμές υποχωρούν, λόγω κάμψης της ζήτησης, τότε συρρικνώνεται η παραγωγή. Ως συνέπεια, μειώνονται τα εισοδήματα και χάνονται θέσεις εργασίας, ανατροφοδοτώντας έναν φαύλο κύκλο στην οικονομία».

ΕΠΙΤΟΚΙΑ » Αυτό ήταν που προσπάθησε να αποτρέψει μετά την ύφεση του 2001, ο τώως διοικητής της Fed, Άλαν Γκρίνσπαν, ρίχνοντας υπερβολικά τα επιτόκια, λέει ο κ. Ρουμπίνι. Αυτό προσαθούν και οι κεντρικές τράπεζες σήμερα, προσθέτει, προβλέποντας ότι η Fed θα ρίξει τα αμερικανικά επιτόκια κοντά στο 0. Ενώ, όμως, η Fed και η Τράπεζα της Αγγλίας είναι επιθετικές ως προς τη μείωση του κόστους δανεισμού, η ΕΚΤ επιδεικνύει επικίνδυνη βραδύτητα.

ΑΓΟΡΕΣ » Σε κάθε περίπτωση, λέει ο κ. Ρουμπίνι, οι επόμενοι 12 μήνες θα είναι ιδιαίτερα δύσκολοι, θέτοντας σε δοκιμασία τις διεθνείς αγορές: «Δυστυχώς σε μια ύφεση με ισχυρές αποπληθωριστικές πιέσεις η κερδοφορία υποχωρεί σημαντικά ωθώντας προς τα κάτω ένα ευρύ φάσμα αγορών». Ενδεικτικά, εκτιμά ότι τα κέρδη των αμερικανικών επιχειρήσεων θα κινηθούν

τουλάχιστον 20% χαμηλότερα από τη μέση εκτίμηση της αγοράς.

Επίσης, προειδοποιεί ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα ενδέχεται να υποστεί και νέα σοκ: «Οι υπερβολές των προηγούμενων ετών δεν περιορίζονται στα υψηλού ρίσκου (subprime) στεγαστικά δάνεια». Αν η ύφεση αποδειχθεί τόσο σοβαρή όσο πιστεύει τότε ενδέχεται να σκάσουν κι άλλες πιστωτικές φούσκες, π.χ. στις πιστωτικές κάρτες, τα φοιτητικά δάνεια ακόμα και στα επιχειρηματικά δάνεια.

ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ » Πώς, όμως, αντιμετωπίζεται μια τόσο δύσκολη κατάσταση; Με δημοσιονομική χαλάρωση υπό τη μορφή φοροαπαλλαγών και δημοσίων επενδύσεων, λέει ο κ. Ρουμπίνι. Αυτό έχει ως συνέπεια τη δημιουργία τεραστίων ελλειμμάτων (ο ίδιος προβλέπει ότι το έλλειμμα στον προϋπολογισμό των ΗΠΑ τα επόμενα δύο χρόνια θα είναι της τάξης του 1 τρις. δολ.), τα οποία εγείρουν ζήτημα ως προς τη χρηματοδότησή τους.

Αυτή μπορεί να γίνει είτε μέσω της έκδοσης νέου χρέους, είτε μέσω της εκτύπωσης περαιτέρω χρήματος. Ο κ. Ρουμπίνι όμως δίνει μηδενικές πιθανότητες στην δεύτερη λύση. «Αν εκτυπώσεις τόσο πολύ χρήμα τότε δημιουργείς υπερπληθωρισμό, ο οποίος αντιμετωπίζεται με πολύ υψηλά επιτόκια που πνίγουν την οικονομία και δημιουργούν νέα ύφεση, όπως έγινε στις ΗΠΑ, στις αρχές του '80».

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ » Τι γίνεται, όμως, με τις οικονομίες που δεν έχουν περιθώρια για δημοσιονομική χαλάρωση, όπως οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης; Η κρίση έχει ήδη πλήξει τις χώρες της Βαλτικής, την Ουγγαρία και την Ουκρανία και πλέον χτυπά την πόρτα της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Τουρκίας, όπου έχουν συμφέροντα πολλές ελληνικές τράπεζες και λοιπές επιχειρήσεις.

Αυτές οι οικονομίες θα χρειαστούν άμεσα διεθνή οικονομική στήριξη, ειδικά από τη Δυτική Ευρώπη. Η τελευταία, λέει ο κ. Ρουμπίνι καταλαβαίνει ότι αν ξε-

Μονόδρομος οι μεταρρυθμίσεις για την Ελλάδα

» Μια τόσο σοβαρή κρίση όσο η σημερινή αντιμετωπίζεται με δύο τρόπους, λέει ο κ. Ρουμπίνι. Στις χώρες με μικρά ελλείμματα και χαμηλό χρέος η δημοσιονομική χαλάρωση μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής. Στις χώρες, όμως, με μεγάλα ελλείμματα και υψηλό χρέος, απαιτείται δημοσιονομική πειθαρχία. Ως μέλος της Ευρωζώνης, όμως, η Ελλάδα είναι εκ των πραγμάτων αναγκασμένη να αναζητήσει έναν τρίτο δρόμο. Εφόσον δεν διαθέτει ανεξάρτητη νομισματική, δημοσιονομική και συναλλαγματική πολιτική, η μόνη της επιλογή, είναι να προωθήσει με ευλάβεια τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της παραγωγικότητας. Οι διαρθρωτικές αυτές αλλαγές, λέει ο κ. Ρουμπίνι, μπορεί να είναι επώδυνες βραχυπρόθεσμα, όμως αποδεικνύονται επωφελείς σε βάθος χρόνου. Επίσης, σημειώνει, αν μια χώρα προωθήσει πιστά το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα, τότε μια δημοσιονομική χαλάρωση έχει θετικό αντίκτυπο. Αντίθετα, όταν η χαλάρωση προηγείται των μεταρρυθμίσεων η αντίδραση της αγοράς είναι αρνητική.

Ευρώπη, τότε και η ίδια θα έχει πρόβλημα, λόγω της έκθεσης που έχουν εκεί οι τράπεζές της. Σε πολλές χώρες της ανατολικής Ευρώπης, έχουν δοθεί στεγαστικά δάνεια με ρήτρα ευρώ, ελβετικού φράγκου ή γεν. Αν τα τοπικά νομίσματα υποτιμηθούν άνω του 20%, τότε θα υπάρξει κύμα αθετήσεων υποχρεώσεων...

ΤΟ ΘΕΜΑ 2

Μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα, αλλά χαμηλού δημοσιονομικού κόστους, για ανέργους και χαμηλοσυνταξιούχους προαναγγέλλει ο υπουργός Οικονομίας σε μία προσπάθεια να αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα που επικρατεί για τους χειρισμούς του.

«ΕΧΟΥΜΕ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΝΑ ΠΙΕΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ» ΛΕΕΙ Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εξαγγελία Γ. Αλογοσκούφη για ενίσχυση ανέργων - μικρομεσαίων

ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΑΡΛΑΠΑΝΟΥ

«Ανοιγμα» στην κοινωνία με στοχευμένα, χαμηλού δημοσιονομικού κόστους, μέτρα κυρίως για ανέργους και χαμηλοσυνταξιούχους επιχειρεί ο υπουργός Οικονομίας υπό το βάρος των δημοσκοπήσεων, σύμφωνα με τις οποίες επτά στους δέκα πολίτες κρίνουν ανεπαρκή τα μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο «Έθνος της Κυριακής», ο κ. Αλογοσκούφης προανήγγειλε:

❶ **Κατά περίπτωση αναστολή ή μερική ανα-**

για 500 εκατ. ευρώ φέτος και 1 δισ. ευρώ το 2009. Το σχέδιο νόμου για το Ταμείο προβλέπει ότι μέρος των εσόδων από αποκρατικοποιήσεις θα κατευθυνθεί προς το Ταμείο. Με δεδομένο, ωστόσο, ότι φέτος τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις έχουν «παγώσει» και μέχρι στιγμής περιορίζονται στα έσοδα από την πώληση του 3% του ΟΤΕ στη Deutsche Telekom και σε όποια έσοδα προκύψουν από την Ολυμπιακή, η διοχέτευση μεγάλου μέρους αυτών στο Ταμείο θα «λείψει» από τη μείωση του δημοσίου χρέους.

❷ **«Ψαλίδισ» τις προσδοκίες για το επίδομα θέρμανσης**, που αναμένεται μεν να χορηγηθεί αλλά να είναι χαμηλότερο, καθώς υποχωρούν οι διεθνείς τιμές των καυσίμων. «Άλλο επίδομα δίνεται όταν οι τιμές του πετρελαίου είναι 150 δολάρια το βαρέλι και άλλο όταν είναι στα 60», είπε και διευκρίνισε πως εάν οι τιμές παραμείνουν χαμηλές θα εξοικονομηθούν ποσά (από το επίδο-

❸ **Γ. Αλογοσκούφης**

μα θέρμανσης) για άλλες δράσεις του Ταμείου της Φτώχειας, που θα στοχεύσει κυρίως σε χαμηλοσυνταξιούχους και ανέργους.

❹ **Απέφυγε να ξεκαθαρίσει το ενδεχόμενο διεύρυνσης των κλιμακίων του ΕΚΑΣ** και αύξησης του, αφού περιορίστηκε να απαντήσει πως μέσω του Ταμείου «η όποια ενίσχυση θα δίνεται με χρηματική μορφή, με μορφή κάποιου επιδόματος, μόνιμου ή προσωρινού που σχετίζεται με συγκεκριμένες ανάγκες».

ΑΝΑΘΕΩΡΕΙΤΑΙ Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ >>

Ο κ. Αλογοσκούφης παραδέχθηκε ότι θα υπάρξουν κάποιες «μικρές» προσαρμογές, σε σχέση με το προσχέδιο, στο τελικό σχέδιο του προϋπολογισμού που αναμένεται να κατατεθεί στη Βουλή στις 19-20 Νοεμβρίου, ενώ επανέλαβε ότι είναι περιορισμένα τα περιθώρια για διεύρυνση του ελλείμματος. Σύμφωνα με νεότερες πληροφορίες, υπάρχουν σκέψεις για αύξηση των κονδυλίων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά περίπου 500 εκατ. ευρώ. Ακόμη βέβαια και εάν γίνει τελικά κάτι τέτοιο, το ΠΔΕ του 2009 θα παραμείνει μειωμένο σε σχέση με φέτος, έστω και κατά χαμηλότερο ποσοστό (-4,7% αντί για -10,1%). Μία από τις βασικές επικρίσεις που έχει δεχθεί ο κ. Αλογοσκούφης είναι πως συνέταξε έναν προϋπολογισμό που προβλέπει μείωση των δημοσίων επενδύσεων κατά 10%, αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 13,6%, το 2009, «αγνοώντας» τις επιπτώσεις της κρίσης στην οικονομία, προς «χάριν» των ελλειμμάτων και της αποφυγής του «διασурμού» μίας νέας κοινοτικής επιτήρησης.

>>

Ο **υπουργός Οικονομίας** περιόρισε τις προσδοκίες για το επίδομα θέρμανσης, που αναμένεται μεν να χορηγηθεί αλλά θα είναι χαμηλότερο, καθώς υποχωρούν οι διεθνείς τιμές των καυσίμων.

στολή δόσεων για στεγαστικά δάνεια των νέων ανέργων και για δάνεια προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τουλάχιστον για ένα χρόνο. «Σε κάποιες περιπτώσεις θα χρειαστεί να γίνει αναστολή δόσεων, ή μερική αναστολή τους για να αντιμετωπιστεί η αύξηση του κόστους χρήματος», δήλωσε ο υπουργός και διευκρίνισε πως μιλάμε για μία «περίοδο χάριτος για ένα ποσό των τόκων που θα πληρωθεί αργότερα, όταν ο δανειολήπτης θα είναι σε καλύτερη κατάσταση». Ο κ. Αλογοσκούφης υπογράμμισε πως βασική προτεραιότητα είναι τα στεγαστικά δάνεια των νέων ανέργων, δηλαδή όσων αναμένεται να χάσουν τη δουλειά τους εξαιτίας της κρίσης, αλλά και τα δάνεια προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δύο κατηγορίες για τις οποίες -όπως είπε- γίνεται ρητή αναφορά και στο σχέδιο νόμου για την ενίσχυση της ρευστότητας των τραπεζών.

❸ **Ενίσχυση του Ταμείου κατά της Φτώχειας** με τα μισά τουλάχιστον έσοδα από την αποκρατικοποίηση του ΟΤΕ, δηλαδή χορήγηση κονδυλίων περίπου 200 εκατ. ευρώ, ενώ άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να κατευθυνθεί στο Ταμείο και μέρος των εσόδων από την πώληση της Ολυμπιακής. Ο προϋπολογισμός του Ταμείου, σύμφωνα με το προσχέδιο του προϋπολογισμού, ανέρχεται μόλις σε 100 εκατ. ευρώ φέτος και άλλα 100 εκατ. ευρώ το 2009, την ώρα που οι αρχικές κυβερνητικές εξαγγελίες έκαναν λόγο

Ενίσχυση της προστασίας των ανέργων ζητεί, ενόψει της κρίσης, η ΟΚΕ

Επίδομα ανεργίας και για τους αυτοαπ

>>> Σε άμεσο διάλογο καλεί την κυβέρνηση ο πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ Δημ. Ασημακόπουλος ώστε να θεσμοθετηθούν παροχές υπέρ των ελεύθερων επαγγελματιών που χάνουν την απασχόλησή τους

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΑΤΟΥ

❶ **Ε**μα καθιέρωσης εισοδηματικής ενίσχυσης-επιδόματος ανεργίας και για τους αυτοαπασχολούμενους που υποαπασχολούνται ή «χάνουν» την επιχείρησή τους, θέτουν οι κοινωνικοί εταίροι στην κυβέρνηση, ενόψει της επέκτασης της κρίσης στην πραγματική οικονομία.

Το μέτρο περιλαμβάνεται σε «πακέτο» προτάσεων της ΓΣΕΕ και των εργοδοτικών οργανώσεων που συζητείται αύριο Τρίτη στην Ολομέλεια της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Η ΟΚΕ κρίνοντας ως ανεπαρκές,

σε σύγκριση και με τα ισχύοντα στις άλλες χώρες- μέλη της Ε.Ε., το πλαίσιο προστασίας που λειτουργεί σήμερα στην Ελλάδα υπογραμμίζει ότι «χρειάζεται ένα σύστημα εισοδηματικών ενισχύσεων των ανέργων που θα εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για όλους χωρίς αποκλεισμούς, ώστε να ικανοποιούνται θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα και να υπάρχει ολοκληρωμένη κάλυψη των κινδύνων ή αναγκών».

«Η επάρκεια της προστασίας πρέπει να εξασφαλίζεται και στις σημερινές συνθήκες όπου ο κίνδυνος της ανεργίας δεν αποτελεί περιορισμένη μεταβατική κατάσταση κατά το στάδιο της εργασίας του ατόμου, αλλά, τείνει να μετατραπεί σε νέο κίνδυνο, αφού οι εναλλαγές περιόδων εργασίας - ανεργίας είναι όλο και συχνότερες και δεν υπάρχει μία συνέχεια στην απασχόληση», υπογραμμίζει χαρακτηριστικά. «Πρέπει να γίνει άμεσα διάλογος και να συσταθεί ένας ειδικός λογαριασμός που θα στηρίζει τους αυτοαπασχολούμενους όταν χάνουν την επιχείρησή

τους και θα προβλέπει και τη συμμετοχή τους στα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού, όπως ισχύει για τους μισθωτούς», σημειώνει στην «Η» ο πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ Δημ. Ασημακόπουλος.

ΜΕΤΡΑ >> Μεταξύ των μέτρων που ζητεί η ΟΚΕ, με επικεφαλής τον πρόεδρό της Χρ. Πολυζωγόπουλο, είναι:

❷ **Η** επέκταση της προστασίας από την ανεργία των αυτοαπασχολούμενων κατά τα χρονικά διαστήματα της υποαπασχόλησής τους, όσων εργάζονται υπό τις νέες άτυπες μορφές απασχόλησης καθώς και των κατηγοριών μισθωτών που υπάγονται μεν στην ασφάλιση του ΙΚΑ όχι όμως και στην ασφάλιση του ΟΑΕΔ (δηλαδή οι σύζυγοι και συγγενείς α' βαθμού και οι εργαζόμενοι με συμβάσεις έργου).

❸ **Η** θέσπιση κοινωνικών πλεονεκτημάτων για τους ανέργους όπως η δωρεάν μετακίνησή τους με τα μέσα μαζικής μεταφοράς.